

ישיבת המאה עשרים ושמונה

ביום ט"ז בתמוז תשל"ו בשעות 3.00-7.00 אחה"צ בבית האקדמיה בירושלים.

נוכחים: החברים האדונים איתן, בלאו, בן-חיים, ברגרין, הלקין, מירסקי, מלמד, צרפתי, רבין, שבטיאל, שלי.
 החברים היועצים האדונים אבן-שושן, כרודא, כרמאיר, מיקם, שלו. חברי המזכירות: הגברות בהט, קלאר והאדון מדן.

- סדר-היום:** א. דברי אזכרה לפרופ' א' סדובסקי ז"ל.
 ב. הודעה.
 ג. סדרי פרס-זאלצמאן.
 ד. "סאנקציות".
 ה. מונחי הרפואה הפנימית.
 ו. "אינטרס".

א. הא' בן-חיים: אני מבקש מן הנוכחים לכבד את זכרו של פרופ' אריה סדובסקי ז"ל, שהיה במשך שנים הרבה פעיל בוועדות למונחי הרפואה עוד בתקופת ועד הלשון וגם לאחריה, ותרם הרבה לפיתוח מונחי הרפואה ובהשרשתם בהוראה בבית-הספר לאחיות ובפקולטה לרפואה של האוניברסיטה, ודווקא היום, כשאנו מעלים את זכרו, עומדים לדיון במליאת האקדמיה עניינים של הוועדה למונחי הרפואה. יהי זכרו ברוך.

ב. המנהל האמרכלי של האקדמיה, מר בן-מנחם, פרש מתפקידו ב-1 ביולי, לאחר יותר מעשר שנות עבודה באקדמיה. נשלח לו מכאן תודה על עבודתו המסורה במשך שנים וברכה ואיחולים לשנים הבאות. במקומו ייכנס לתפקיד ב-1 באוגוסט מר נתן אפרתי.

ג. במשך למעלה מעשר שנים האקדמיה מעניקה את הפרס על שם שמחה-זאב ומלכה זאלצמאן לעידוד המחקר. הפרס היו לו שתי פנים: פרס שניתן על עבודה בנושא מסוים שהכריזה האקדמיה עליו, ופרס לתכנית מדעית שהוועדה של האקדמיה מצאה אותה כראויה לתמיכה.

בתחילה הייתה זו קרן בסך של 15 אלף דולר. פרס בסכום של אלף דולר היה בשעתו פרס נכבד, אף על פי שהוא גרם לכמה הוצאות בטיפול. במשך השנים ירד ערכו של הפרס מבחינה כספית. גם התקוות, שתלתה בו האקדמיה, לא הצדיקו את עצמן. לא הוגשו עבודות רבות, שניתן להמליץ עליהן כראויות לפרס. ניסינו לבוא בדברים עם משפחת זאלצמאן וביקשנו אחת מן השתיים: או הגדלת הפרס ע"י הגדלת הקרן, או אפשרות להשתמש בכספים בדרך אחרת לעידוד מחקרים וסיוע לפרסומם. על כל פרסום, שיצא בסיוע הקרן, יצוין, שהוא יוצא בסיועה של קרן זאלצמאן.

המשא והמתן עם המשפחה נמשך זמן רב, והיא הסכימה להסב את הפרס לקרן, שפירותיה יוצאו כסיוע לחוקרים בלשון העברית או כסיוע לפרסום מחקרים בלשון

העברית. למעשה הסכימה המשפחה לכל מה שהציעה האקדמיה.

המנהלה דנה בכך וקיבלה את ההחלטה הבאה, שאני מביא לידיעת המליאה:

א. האקדמיה ללשון העברית מסכה את הפרס ע"ש ז"ש ומלכה זאלצמאן לקרן על שם, שתהא מיועדת לאותה מטרה עצמה שיועד לה הפרס בשעתו, היינו "לעידוד חקר הלשון העברית".

ב. פרות הקרן יוצאו שנה שנה כסיוע לחוקרים בלשון העברית או כסיוע לפרסום מחקרים בלשון העברית.

ג. בכל פרסום שיצא כסיועם של פרות הקרן יצוין "יוצא כסיוע הקרן ע"ש זאלצמאן".

ד. בכל שנה, סמוך ליום ח' בתמוז, שהוא יום פטירתו של חברנו ש"ז זאלצמאן ז"ל, יימסר למנהלת האקדמיה דו"ח על מצבה של הקרן ועל מה שנעשה בפרותיה, והמנהלה תקבע, מהו הפרסום שיזכה לסיוע הקרן באותה שנה. במשך שנים אחדות הייתה הקרן מצטברת, כי תמיד נמצאו הצעות הראויות לפרס. עכשיו תוכל האקדמיה לתמוך במחקרים. זה יהיה לכבודו של זאלצמאן המנוח. כשאני מודיע על כך למליאה, מקבלת ההחלטה תוקף, ואנו רשאים לפעול לפיה.

ד. זיכרון הדברים של ישיבה קכ"ז אושר

ה. סאנקציות

הא' שלי: כפי שאתם רואים בהודעה למליאה מובאים לפניכם שלושה מונחים לועזיים, הרווחים בספרות המשפטית: א. "סאנקציה"; ב. "אינטרס"; ג. "רלוואנטיות", אי-רלוואנטיות, רלוואנטיות, אי-רלוואנטיות". נתחיל בראשון:

המונח "סאנקציה" - שמקורו בהוראת "מקודש" וב"הכשר" או ב"אישור" המצוי בספרות המשפטית, מובא כאן לעניין זה בלבד, ולא במשמעו שנתרווח בימינו בציבור בתחום יחסי העבודה וה"סאנקציות" המרוכות והקשות הכרוכות בהם. ויש הבדל בין המושג שבספרות ובין המושג שברחוב.

בלשון הסכסוכים פירושו - נקיטת אמצעי לחץ כדי להשיג דבר מסוים. אין כאן עניין של דין או של התחייבות אלא של כוח המגיע לעתים אף כדי אלימות.

בלשון המשפט פירושו מתן חיזוק להוראה שבחוק או שבחזוה. מקום שיש הוראה בחוק המטילה על פלוני חובה או איסור, נשאלת ממילא השאלה, מה יעשה אם אותו פלוני לא יקיים את ההוראה? מהי הסאנקציה? במי ייאכף עליו קיום ההוראה? בדרך כלל, מצויה בחוק או בחזוה הוראה מיוחדת לחיזוק ההוראות שקדמו לה, בין בעונש גוף או כסף ובין בדרכים אחרות.

והנה, יש בתלמודים לעניין חיזוק זה המונח "עיצומין", הוא מצוי גם במילונים, אם כי לא תמיד בהגדרה מדויקת, אלא בהדגשת עניין העונש, הקנס, שאינו אלא תוצאות העיצום, שפירושו כאן חיזוק.

וכך לשונם של כמה מקורות: "פני משה" על הירושלמי מפרש: "שנים שנתעצמו זה בזה ואמר אחד מהם לחבירו: אם לא באתי מכאן ועד יום פלוני, יהא לך בידי כך וכך, הגיע הזמן ולא בא - ותקיים התנאי". ובמקומות אחרים נדון עניין התוצאות, כלומר - גיבוים של עיצומין. כגון: ר' אבהו גבי, ר' אחא גבי, רב אמי גבי, ר' יונה ור' יוסי לא גבי. אמר רב מנא אף על גב דלית ר' יוסי גבי עיצומים, מודה בהוא דיהיב בריה בי אומנתה ועצמוץ ביניהון - דהוא גבי. היינו: גם ר' יוסי מודה במי שנותן

בנו לאומן (לשם אימון) ונתעצמו ביניהם - הריהו גובה את העיצומין, כלשונה של הגמרא: "האשה גובה כתובתה", כלומר - דמי כתובתה.

אשר לעניין נקיטת הסאנקציות שבסכסוכים - ניתן למצוא ביטוי אחר הולם כגון כפיונות, כפויים, אך בשום פנים לא עיצומין, שאינו עניין לכאן.

הא' ברידא: אפשר להשתמש באותו ביטוי לשני העניינים.

הא' שלי: ועד המינוח קיבל את המונח עיצום וכרכים עיצומין, והוא מביא אותו לאישור המליאה.

הא' איתן: לא באתי לערער, אלא להמשיך מה שאמר מר ברידא. בתל-אביב בוועדה למלים בשימוש כללי, נדון מונח עברי ל"סאנקציות" בסכסוכי עבודה, היו הצעות שונות, וכאשר שמעה ועדה זו את הצעת הוועדה למונחי המשפט, אמרה: מונח זה, "עיצומים", יכול לשמש גם במובן השני, המושאל ליחסי עבודה. השאלה היא, אם המליאה מסכימה להרחבת השימוש במונח. (הא' מדן: כדי לקלקל את המונח, כדרך שנשתבשו מונחים שונים ע"י שימוש "מושאל" ומשובש?!).

הא' ברידא: המקרה, אולי המקרה המוצלח, גרם שיש כאן התפתחות של ניואנסים. יש "עיצום" של חיזוק וקידוש, ויש "עיצום" של קנס וגביית קנס, ומכאן כפסע לעניין של נקיטת סאנקציות.

הא' בלאו: לא מוכן לי, מהי ההוראה המקורית של המלה "עיצומים". דומני, שבגמרא הפירוש הוא רק "הבטחה".

הא' שלי: דיברתי על עיצומים במוכנס הצר המצוי בחוק. מה עניין הבטחה כאן?

הא' בלאו: דומני, שבגמרא השאלה היא, אם עיצומים כוחם מספיק עד כדי כך שיכולים לפעול, או שכוחם אינו מספיק לכך, וזו פחות מהבטחה.

הא' שלי: זו הייתה מחלוקת בין האמוראים, האם יש כוח לגבות עיצומים, או לא. יש שחשבו, שאין זו התחייבות גדולה, אלא רק הבטחה או אסמכתא בעלמא. הרעיון של עיצומים הוא חיזוק דבר שהבטיחו אותו או התחייבו עליו.

הא' בלאו: אנו נופלים בפח של האטימולוגיה. יש כאן שני דברים נפרדים. מהי ההוראה של מלה זו? - ודומני, שהוראת המלה היא דווקא - הבטחה. כאן מדובר על הבטחה, שהיא ספק התחייבות ספק אסמכתא, ולכן אין יודעים, אם זה מחייב או לא. כעת אנו אומרים, שמלה זו קשורה במלה "עיצום", כלומר חיזוק, וזה ספק גדול. אנו נתנים למלה הוראה אחרת לגמרי. אם המלה מרוחקת עד כדי כך, מוטב להמציא מלה חדשה מאשר להוציא מלה מפשרטה.

הא' בן-חיים: לדעתי עיצומים גזור משורש שפירושו ריב (בארמית ובערבית גם שורש עצם) אבל האטימולוגיה אינה חשובה לנו. נסתפק בעובדה שיש עיצומים במובן המשפטי, וזהו סכום כסף שנובע מדין ודברים.

הא' בלאו: הפירוש של "סאנקציה" הוא, שאם אדם אינו מקיים את אשר הכטיח, יטילו עליו קנס. לגבי "עיצומים" הדבר הפוך. השאלה, אם מה שהוא אמר מחייב או לא. איך אנו מזהים את שני הדברים?

הא' בן-חיים: כלומר, אתה חולק על המונח?

הא' מיקם: הא' בלאו אמר דברים, שהם נאים ויאים, אילו ישבנו רק בסוד חכמים, ואילו מכאן לא הייתה צריכה לצאת תורה החוצה. אני בטוח כי כל המדבר עברית, שאוזנו רגילה ל"עיצומו של עניין" לא יקלוט בשום אופן על אף החלטתנו, "עיצומים" בתור הטלת קנסות. בלבי הרהרתי על ביטוי אחר במקום "עיצומים" - אולי כפייה? מלה כגון - "כפינות" - עשויה אולי להתקבל על הדעת ועל הלב גם יחד. "הטלות עיצומים" - חוששני לגורלו של ביטוי זה, שמא לא יתקבל על האוזן בכלל!

הא' מלמד: כשם שיש מחלוקת בעניין "עיצומים", יש מחלוקת בעניין "אסמכתא" וגם באסמכתא זה חיוב. השאלה היא, אם יש לזה תוקף, או לא. מחלוקת יש גם בדברים אחרים. אין המחלוקת מפחיתה מערך המונח.

הא' ברוידא: במלים מחודשות יש להיזהר מן הניסיון לבאר או לתאר את העניין הנידון, או המוכר מלשון אחרת. לעתים די ברמז או סמל לעניין, ויש בכך דיוק יותר משיש בדרך התיאור או הפירוש.

הא' מיקם הילך עלינו אימים ב"קהל" (שאיש לא ראה אותו), אשר לא יקבל זאת, וב"לשון החיה" (שהיא עניין של דעות וטעמים). אך כלום די בכך לפסוק הלכה? והלא "קהל" זה "מקבל" שיבושים בשפע - וגם מקבל דברים יפים, כשיש מי שדואג לכך. והריני מסתכן בנבואה, שבתוך ארבעים ושמונה שעות יתקבלו ה"עיצומים", אם יכתבו העיתונים היומיים: "מועצת הביטחון החליטה להטיל עיצומים על רודיה". "כפינות" היא דוגמה לפירוש והערכה חד-צדדית, הנכללים במלה מחודשת. והרי יש עוד צדדים ל"סאנקציות", שאף הן, כמו ה"עיצומים", שורשן בחיוב, ואפשר לגלות בהן כמה פנים, לפי ההקשר.

הא' בלאו: "סאנקציות" אי אפשר לגבות.

הא' ברוידא: אתה גובה את הכתובה, את העיצומים.

הא' רבין: איני רוצה להתכטא בעניין זה, אם "עיצומים" הוא מונח טוב ל"סאנקציה" משפטית, או לא. לי לעצמי נראית זו מלה יפה, אבל איני מומחה לעניין התלמודי. אני רוצה לומר ככל התוקף, שאני מתנגד לכך שהוועדה בתל-אביב תקבל את המלה שנקבעה כאן לעניין המשפטי, ותעביר אותה לעניין אחר לגמרי. מה שקרה

בעולם, שהמלה "סאנקציות" – עברה מן המשפט אל העניין הפוליטי, נובע מכך שיש אפשרות להשתמש בה ביחסים שבין מדינות. לדוגמה, אידי אמין מטיל עכשיו סאנקציות על האנגלים, כי הוא מאמין שיש בינו לבין אנגליה יחס – מדומה או אמיתי – המחייב את אנגליה. כך הגיעו למשמעות של "סאנקציות" פוליטיות, שהן התקפה או הטלת חרם. זוהי הרחבה של המושג.

אחר כך עבר המושג לענייני עבודה ולסכסוכי עבודה. שם מטיילים "סאנקציות", שהן עניין אחר לגמרי, שאין להן, עד כמה שאני יודע – ואני מבקש את אנשי המשפט לאשר או להזים זאת – כל קשר למושג המשפטי. אל לנו לתת ידנו לכך, שקשר מקרי כזה, שנוצר בשפות אחרות יאושר על ידנו במשמעות כפולה. אם אנו נסחפים למשמעויות העממיות של מושגים טכניים, אנו יכולים כבר עכשיו לאשר את המלה "דגנראט" לציון אדם טיפש, או המלה "פסיכי" וכדומה, שהם עניין של "סלנג" ואשר במקרה הגיעו אלינו. נשאלת השאלה: האם האקדמיה צריכה לתת את ידה להעברה של מונחים למשמעויות אחרות לגמרי?

אני מבקש, שאם תהיה החלטה, ותהיה אשר תהיה, שהיא תכלול בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים את הקביעה, שאין אנו מסכימים להעברת המונח הזה ל"סאנקציות" שביחסי עבודה.

הא' אבן-שושן: אינני נלהב מ"עיצומים". תגובתי הראשונה הייתה כמעט מסתייגת. אבל בעיון שני – נראה לי, שהמלה הזו יכולה להתקבל בייחוד לאחר ששמענו את ההסברים של מר שלי.

במילוני לא הגדרתי את המלה "עיצום" כ"חיוק", אלא: פיצוי, קנס. איני זוכר ברגע זה אם על יסוד פירוש או תרגומים; מצד שני אנו מדישים ב"עיצום" פעולה של חוזק – בעד או נגד. המונח נראה לי לא גרוע יותר וזר יותר מכמה וכמה מלים אחרות, שהחליטה האקדמיה עליהן.

המלה "כפיון" נראית לי פסולה לעניין זה וכן היא יוחדה בלשוננו לאפילפסיה ר"ל.

לגבי "סאנקציות" – בסכסוכים – אולי כדאי ליצור מלה מן השורש לחץ – "תלחצים".

הא' מדן: על מה אנו דנים? – האם אנו דנים על המונח המשפטי, או על מה שיעשו העיתונאים בעניין ה"סנקציות" שבחיי יום יום. שם יש לי הצעה יותר טובה. הואיל והיא אינה עומדת על הפרק, אני מתאפק ואני עתיד לאמרה כאשר תעלה לפנינו. למה לנו לערבב דברים?

הא' בן-חיים: נכון, שהובא לפנינו המונח המשפטי "סאנקציה". אני הצעתי מלה אחרת, לא אעלה אותה. הוצע המונח המשפטי. מר שלי הגדיר את המונח והסביר אותו. אבל דומני, שאסור לנו במוסד האקדמיה ללשון העברית להתעלם מן המונח הכללי, אנו חייבים לתת על כך תשובה. הואיל והמלה "סאנקציה" עלתה לדיון, יש מונח מורחב, אנו צריכים לתת תשובה לשני המונחים.

הא' מדן: השני עדיין לא הובא למליאה.

הא' בן-חיים: הוא הובא על ידי הדיון במונח "סאנקציה". אני מציע, שלא לפרסם את האחד בלי השני. אנו צריכים לדעת, ולהבין מה יקרה כשתודיע האקדמיה על מונח עברי לסנקציה במונח המשפטי, מיד ישתמשו בו בלשון הכללית. כרי לי כי איננו יכולים לומר, שיש לנו מונח רק למשפט בלבד.

לגופו של עניין - "עיצומים" זהו מונח משפטי מסוים, אולי לא מוגדר במקורות בדיוק. אחת הבעיות שלנו, כאשר אנו עוסקים במקצועות ותיקים כמו רפואה או משפט, הוא שיש לנו מורשה, שחלקה משמשת וחלקה אינה משמשת, ואנו מעלים אותה לשימוש. יש אפוא מקרים שתשמש מלה היום לא כפי שהיא משמשת במקורות. הואיל ומדובר כאן על "עיצום" במונח ריב - "שניים שנתעצמו" - ונניח שנקבל זאת למונח המשפטי, אני כשלעצמי איני רואה פסול גם בהרחבת המונח למונח הכללי. מה הן "סאנקציות"? פועלים רבים, הם מתעצמים, הם דורשים, הם מראים כוח, אינם עובדים. אם מקבלים את המושג "עיצום", אני חושב שזה לא יהיה טוב ולא שימושי להציע מלים שונות לשני המושגים הנבדלים. ראשית, האנשים יתבלבלו; שנית, המרחק אינו גדול. איני רואה שום סיבה ושום פסול, שתורחב המלה, שהרי יש ב"עיצום" עניין של ריב וויכוח. אני מבקש קודם כול להצביע על המונח המשפטי, אגב נתינת דעת לעובדה, שאי אפשר לראות בזה סוף פסוק.

הא' רבין: יש להצביע קודם על השאלה, אם אנו נוגעים בשני עניינים. לפי זה תהיה ההצבעה שונה. צריך לתת לחברים אפשרות להביע דעה על כך.

הא' מדן: העניין השני אינו בסדר היום.

הא' מלמד: קודם צריך להעמיד למניין את המונח המשפטי.

הא' איתן: הוועדה בתל-אביב עדיין לא החליטה החלטה סופית, ועדיין לא הגישה את הצעתה למליאה.

הא' בן-חיים: אני חולק על כך. הועלתה שאלה מסוימת של מלה ידועה בעברית, ונותנים לה תשובה חלקית.

הא' מדן: החלק האחר עודנו נתון בדיונה של ועדה.

הא' בן-חיים: יש ועדה אחרת הדנה במלה זו. הואיל והחברים תולים זאת בכך, נעשה הצבעה ניסיונית לעניין המונח המשפטי, ואם הוא יתקבל, נראה מה יהיה הלאה. קודם צריך לגמור את הדיון במונח המשפטי "עיצום". אני מבקש, שלא לראות זאת כהצבעה אחרונה.

הא' רבין: אני מציע להצביע על השורש, ואחר כך על הצורה.

הא' בן-חיים: נעשה הצבעה ניסיונית על המונח המשפטי, שיש בו כמה בעיות של יחיד או ריבוי או צורה אחרת. מי בעד השורש עצם למונח המשפטי "סאנקציה"?

	בעד השורש עיצום למונח המשפטי
13	"סאנקציה" הצביעו
3	נגדו
1	נמנע

השורש עצם לעניין "סאנקציה" נתקבל

הא' בן-חיים: השאלה היא עתה, אם אפשר לומר "עיצום" ביחיד או שיש לקיים את הצורה "עיצומים" בריבוי, כמו "שיעורים". מי בעד צורת הריבוי בלבד?

10	בעד צורת הריבוי בלבד הצביעו
1	נגדה
3	נמנעים

צורת הריבוי נתקבלה

הא' ברוידא: אין פירוש הדבר, שביחיד זה לא נכון. הנוהג הוא "עיצומים".
הא' בן-חיים: "עיצומים" או "עיצומין"?

הא' ברגרין: אין הבדל בין מ' ובין נ'. אפשר להחליט על לשון רבים ויכתוב הכותב כך או כך.

הא' שלי: יש הרגל מסוים. אנו אומרים "שטר חליפין", "עקיפין", "מישרין". זהו מושג משפטי, שאינו קשור לריבוי. זה ניתן לביטוי גוון מיוחד. אני בעד זה שנאמר "עיצומין".

הא' ברוידא: אם כי יש בכך משום זיוף דברים עתיקים, אצביע בעד "עיצומין".

12	בעד הצורה עיצומין הצביעו
5	בעד הצורה עיצומים הצביעו

הצורה "עיצומין" נתקבלה

הא' בן-חיים: מה נעשה במלה "סאנקציות" במשמעות הרגילה? אם אומרים, שאי אפשר להשתמש במלה "עיצומין" ל"סאנקציות" במשמעות הרגילה, צריך להציע מלה אחרת. יש מי שטוען שזה לא בסדר-היום.

הא' מדן: יש ועדה, העוסקת בכך, והיא תחליט מה להביא לפנינו.

הא' ברוידא: הייתה הערה, שאין לפרסם החלטתנו ללא החלטה על המלה המקובלת.

הא' שלי: גם אני בעד ההצעה של הא' בן חיים, שלא נמהר בפרסום, ומשני טעמים: עד שנזכה להשתמש במלה זו בלשון המשפט יהיה הרחוב מלא "עיצומין". במובן האחר הרחוב יקדים אותנו. בטקסטים של החוקים עצמם עדיין אין המונח מופיע. זה קיים בלשון המשפט, במדע המשפט, בספרות המשפטית. מישהו יכול לשאול: מהי ה"סאנקציה" להערה זו? בחוק המלה הזו אינה מצויה. בחוג סגור מאוד המלה מצויה. כבר יש שמשתמשים בה בהקדמות לחוק, בדברי הסבר לחוק, וקהל המשפטנים קיבל זאת. היות זה לא נפוץ ברבים, על כן יש הרבה צדק בטאקטיקה, שמציע הא' בן-חיים, שלא ניתן לזה פרסום, כדי שלא יקפוץ הרחוב על כך. כינתיים תהיה שהות לוועדה בתל-אביב, העוסקת במונחים ומלים רווחים וכלליים שאינם לנושא מסוים, לסיים את עבודתה. אבל נבקש ממנה, שלא תקבל את המלה "עיצום".

הא' בן-חיים: הכול מסכימים שזו הייתה הצבעה ניסיונית. יש לי תקווה שהמלה תתקבל בישיבה הבאה. הואיל והישיבה הבאה תהיה בתשל"ו, אבקש מן הא' איתן למסור לוועדה התל-אביבית, שתראה את העניין כדחוף ותסיים את המלאכה. ואז יובא בישיבה הבאה החלק השני. הואיל והייתה זו הצבעה ניסיונית, לא יינתן לכך פרסום ברבים.

הגב' בהט: חברי המליאה מתבקשים לאשר בישיבה זו את פרקו השני של המילון למונחי הרפואה, פרק הרפואה הפנימית. המצע לדיון נמסר לחברי הוועדה באייר תשל"א. חיברו ד"ר חנוך בר-און, רופא במחלקה הפנימית בהדסה שבירושלים. היר"ר של הוועדה, פרופ' רחמילביץ שוהה עתה בחוץ-לארץ. הרופאים האחרים, שישבו באותה ועדה היו האדונים ה' אונגר, א"מ כהן, ובקצת ישיבות השתתפו גם הרופאים י' וולמן וא' רוזנמן. חברי הוועדה מטעם האקדמיה היו האדונים א"א אורבך, מ"ה בן-שמאי וא"ש רוזנטל.

חמש עשרה ישיבות קיימה הוועדה לדיון על המצע, ואת חזרה שלחה לחברי האקדמיה ולרופאים בארץ בתשרי תשל"ו. הערות על החזר שלחו הרופאים אוליצקי, אפרתי, הוכמן, וולמן, מרגלית, סוס ורותם וחברי האקדמיה ועובדיה אירמאי, איתן, בן-נון, מיקם, מלצר ורצהבי. הוועדה שולחת לכל אלה את תודתה.

בהערותיהם עיינה הוועדה בשש ישיבות נוספות, עד ששלחה את הודעת הסיכום. כמה מונחים שהיה עליהם ערעור גם לאחר הודעת הסיכום, הובאו לישיבת ועד המינוח לפני כשבועיים, ואלה מובאים לאחר תיקונם בהודעה למליאה. אף הובאו שלושה מונחים שנדונו בוועד ולא שונו בהודעת הסיכום, וכיניהם המונח, היפה גם למקצועות אחרים euphoria, שהוועדה הציעה לתרגמו בשם זחיות.

זחיות, ולא "זחיות הלב" או "זחיות הדעת". ובלשון הסופרים החדשים דוגמת שטינברג, ברקוביץ ועגנון, עניינה של ה"זחיות" בעיקרה הוא שביעות רצון ורוח מרוממת, וכך הוא מצבו של אדם השרוי ב-euphoria מאחר שהמונחים הללו, בין שונו ובין שנשארו כהצעת הוועדה, אושרו בוועד המינוח, שוב אינם עומדים עכשיו לדיון אלא אם כן יימצא חבר מן החברים, שיראה לנכון לחדש בהם את הדיון.

מטעם הוועד עומד לדיון במליאה רק המונח pleura, הוועדה מציעה לתרגמו "קרום החזה", והיא דוחה בזה את המונח "אדר", שאישרה האקדמיה לפני שנים במונחי האנאטומיה.

"אדר" מוגדר במילונים החדשים "פוחלץ", עור של בעל-חיים ממולא קש או כיוצא בו, ואין לא במילונו של אבן-שושן, אף לא במילונו של מדין, ההוראה האחרת: קרום החזה. מכאן שהציבור לא קיבל את השם "אדר" אלא בהוראת עור של בעל-חיים ממולא קש וכיו"ב. "קרום החזה" הוא שם פשוט ושגור בפי הרופאים, ולא נראה להם כדאי להילחם בו, כדי ש"אדר" יתפוס את מקומו.

הא' בן-חיים: אני מציע, שנדון במונח שעליו נחלקו הדעות, או שלא התפשרו עליו. אולי יגדיר ד"ר בר-און את המונח.

הא' רבין: לפי מיטב זיכרוני, לא כך היה הדבר, שלא התפשרו על המונח. ועד המינוח היה סבור, שזה צריך להיות "קרום החזה". כיוון שיש בכך שינוי של מונח, אשר נקבע על ידי האקדמיה, החלטנו להביא זאת למליאה.

הא' בן-חיים: הייתה מגמה ליחד מלים למושגים מיוחדים. המלה קרום יוחדה ל"ממבראנה". במונחים הרפואיים יש מושג כזה. השאלה, אם ה"קרום" הוא כמו שאר ה"ממבראנות" או משהו מיוחד, שבגללו חיפשה הוועדה מלה אחרת.

ד"ר בר-און: נכון, שלגבי קרום אחר הוא peritoneum, יש שם מיוחד, צפק, ואין המלה קרום כלולה בו. לאחר דיון מעמיק החליטה הוועדה לבחור בשם "קרום החזה", משום שזה מונח נוהג בפי הרופאים. לגבי מונחים הרבה נקטנו דרך אחרת ובחרנו באותם מונחים, שאנו נוהגים להשתמש בהם בעבודה היום-יומית. קרום החזה - זוהי ממבראנה המכסה את הריאות, היא מדפנת את פנים בי-החזה. זוהי ממבראנה כפולת שכבות. אנו נוהגים לקרוא לזה pleura או "קרום החזה". המלה "אדר" - מעולם לא שמעתי מלה זו.

הא' בן-חיים: האם תפקודה של pleura הוא כמו של ממבראנות? ואילו יכולנו לתרגם זאת לאנגלית, כלים היינו אומרים membran באנגלית?

הא' שלו: שמעתי על דלקת קרום-המוח.

ד"ר בר-און: זהו קרום.

הא' בן-חיים: המונח מוגדר. האם זו אותה פונקציה או אחרת?

ד"ר בר-און: pleura היא ממבראנה גם מבחינת התפקוד וגם מבחינת המבנה, היא קרום.

הא' בן-חיים: אם תתקבל ההצעה, נצטרך לבטל החלטה של ועד הלשון.

הא' ברזידא: ערד נימוק לטובת המונח - הכול אומרים ל- pleuritis דלקת קרום החזה.

הא' בן-חיים: אני מכיא להצבעה את המונח "קרום החזה".

המונח "קרום החזה" - נתקבל פה אחד

הא' בן-חיים: נודיע על התיקון.

בהודעת הסיכום יש כמה מונחים, שהחברים רשאים לשאול ולקבל הסברים עליהם. הייתה שאלה על המונח euphoria

הא' שלו: אנו דנים בהפרעות. מה עניין זחיחות לכאן?

ד"ר בר-און: euphoria זהו מצב, שיש בו התרוממות הרוח של החולה, או מצב רוח מרומם מעל ומעבר למה שאתה מצפה במצב שהחולה שרוי בו. זהו מצב שמופיע כביטוי לטוקסיות מסוימת של תרופות. חולה, המקבל מנה גדולה של קורטיזון, עלול להימצא במצב איפורי. חולים אלה נמצאים במצב רוח מרומם מעבר למה שמצופה (הא' אבן-שושן: כמו מסוממים). זה מצוי בשלב מסוים של אלכוהוליזם, ויין ישמח לכב אנוש". הוא יכול להיות חולה מאוד, והוא איפורי.

הא' שלי: אם כך, "זחיחות דעת" אינה מתאימה למצב זה. אדם יכול להיות שבע רצון שלא מעבר למצופה. הפרעל זחח אינו מבטא את הצד המוגזם. הוא מבטא מצבים נורמליים בחיים. לא נראה לי, שיש לומר "זחוח" על תופעה מוגזמת.

הא' מירסקי: בשור, שהוא מועד לשבתות, פירש רש"י (ב"ק, לו, א) הטעם, לפי שהוא בטל ממלאכה וזחח דעתו עליו. זהו מצב של התרוממות רוח שלא במקומה.

הא' צרפתי: המלה זחיחות אינה מציינת דווקא מצב חולני. גם euphoria היא לשון כללית, לגבי אדם המרגיש בטוב.

ד"ר בר-און: התגובה יכולה להיות חולנית גם במסגרת לא חולנית. לא תמיד התגובה היא פאתולוגית.

הא' סדן: מצב של "גילופין".

ד"ר בר-און: "גילופין" זוהי שכרות.

הא' סדן: זה אדם שיצא מכלל שכרות, ונכנס לכלל של מצב רוח מרומם.

הא' ברזידא: כיוון שהדבר הוא מתחום מחלות הנפש - מדובר בעליות וירידות; יש איפוריה, אחריה דכדוך - יש מקום ליותר ממלה אחת. אני מציע לקבל את המונח "זחיחות", אך להביא לידו גם "התרוממות הנפש". "איפוריה" לפעמים קרובה יותר ל"התרוממות הנפש". שהוא ניב עברי המצוי בספרות.

הא' בן-חיים: איפוריה התרגום הרגיל בשביל המושג הוא - שמחה, עליצות, עלץ. כאשר המלה הופכת למלה לועזית ובאים להשתמש בה בפאתולוגיה - (ד"ר בר-און: זה לא רק פאתולוגי, גם משקה כוהלי הופך אדם ל"איפורי"). היא מקבלת גוון מיוחד של המושג שמחה. אני שואל: האם יש ב"איפוריה" מרכיב של גאווה?

ד"ר בר-און: זה תלוי באישיותו של האדם, שזחה עליו דעתו. הגאווה אינה שייכת לכאן. זו שמחה, מצב רוח. התרוממות-רוח זה דבר חיובי, השייך לנסיבות שאדם שרוי בהן. "איפורי" זה מעל ומעבר לכך. אני מתנגד למונח "התרוממות נפש".

הא' שלי: כאשר ראיתי את המלה "זחיחות", ראיתי בה יותר גאווה מאשר שמחה. שמחתי לשמוע, שיש עוד מישהו הרואה זאת. הייתי מרוצה, אילו היה אפשר למצוא ביטוי אחר. אולי כדאי לגזור שם משורש זיח או זות. נבחין בין "זחיחות" לבין "זיחות".

הא' בן-חיים: אנו משתמשים במלה זיח לציון הזות דבר הצדה, כגון בסדר של הדפוס. "זוחח" הוא מן הכפולים.

הא' שלי: אני מציע "רָמֵם".

הא' איתן: אני מציע להצביע בהצבעת ניסיון על "זחיחות". אם זה יתקבל, ניחא. אם לא - יש הצעות אחרות.

הא' מיקם: euphoria זה מצב של שמחה ותו לא. אני מעלה - בתורת הצעה - מלה כמו "שיגיון". "זחיחות" אינה נראית לי. גם אני חשבתי תחילה על המלה "רָמֵם".

הא' איתן: euphoria היא לא רק שמחה, אלא גם חוסר דאגה, התעלמות מצרות ודאגות, הרגשת ביטחון. עלה כדעתי להציע את השורש "שגב", המביע גם התרוממות גם ביטחון.

הא' שלי: זה תפוס לעניין אחר.

הא' איתן: "שגיבות".

הא' אבן-שושן: אולי כדאי להוסיף "זחיחות-יתר" (על דרך "פעימת יתר") או "זחיחות יתרה". ואולי על משקל "עילפון" אפשר לומר "עילצון".

הא' בן-חיים: מבחינה פורמלית יש שתי אפשרויות: לדון ולהצביע על הצעות הוועדה או על ההצעות שדנה בהן הוועדה ודחתה אותן. על פי הכללים והעקרונות איננו רשאים להצביע על הצעות חדשות. אבקש את מזכירת הוועדה לצייין, מה הן המלים, שלא רצתה הוועדה לקבל אותן.

הגב' בהט: כמעט כל המלים שהועלו כאן היו בדיוני הוועדה. ראינו מילונים, קיבלנו הערות. הערות אלה נשקלו בוועדה. יחד עם "עילזון" הייתה לפנינו המלה "עילזון". עילזון מצויה במילוננו של אחד הרופאים. "עילזון" הוא עניין של שמחה, ואינו מבטא דווקא אותו מצב. גם המלה "גילופין" הייתה בוועדה. ידענו שקיימת מלה זו. אף על פי כן ראתה הוועדה שמצב של "גילופין" קשור יותר מדי עם שכרות ושתית יין. המלה "שיגיון" הייתה לפני הוועדה ונדחתה, כי היא מעוררת את הצלצול של שיגעון. איני זוכרת, אם הייתה לפנינו המלה "רמס", אבל נשקלה האפשרות של משקל הגזור מהשורש רום. גם זה נדחה.

מכל ההצעות דבקה הוועדה ב"זחיות". היא חשבה, כי ברגע שהיא מנתקת את "זוחח" מן הצירוף של "זחיות דעת" או של "זחיות-לב", הרי היא משווה לו משמעות מיוחדת לעניין זה. היא קיימה את המלה, שבספרות החדשה עניינה של שמחה, אדם "מבסוט" מעצמו ומן הסביבה.

הא' בן-חיים: כל ההצעות שדחתה אותן הוועדה אפשר לדון ולהצביע עליהן. בנוגע ל"זחיות", אני מבקש, שקודם כול נדון על שורש זחח, בלי להתחייב לצורה.

הא' ברוידא: יאסטרווב מבחין בין זוח לבין זחח.

הא' בן-חיים: הוועדה בדקה את כל המלים, שיש בהן מושג של שמחה בעברית. מי בעד שורש "זחח", ואיני מדבר על הצורה.

הא' ברוידא: ההצעה היא: זחיות.

9	בעד "זחיות" הצביעו
5	בעד "גילופין"
1	בעד "שיגיון"
2	בעד "רמס"

המונח "זחיות" נתקבל

הא' צרפתי: מה זה "נימול"?

ד"ר בר-און: *paresthesia* כלומר תחושות בקצות הגפיים. על פי רוב תיתכן תחושה כזו גם בחלקי גוף אחרים. יש הרגשה כאילו נמלים רוחשות, הרגשה זו זרמים קלים. זוהי פגיעה עצבית.

הא' שבטיאל: אולי נאמר "רחישה"?

הא' בלאו: אולי כדאי שנשמע מה היו המונחים האחרים.

הגב' בהט: המלה "רחישה" הייתה לפנינו. המלה "נימול" כבר משמשת. ענינו עליה אמן.

הא' צרפתי: האם "הפרעות תחושה" ו"נימול" הן שתי אפשרויות?

הגב' בהט: זו או זו. אולי היינו מקיימים רק "הפרעות תחושה", אבל מאחר שהמלה קיימת בפיהם של הרופאים, והיא ציורית מאוד, והיא מתארת את התחושה, קיימנו גם מלה זו.

הא' בלאו: "הפרעות תחושה" - האם זה לא מונח רחב מדי?

הא' בן-חיים: אני מניח, שאתם מסכימים, כי "הפרעות תחושה" זהו מונח שאינו מביע את העניין, וצריך למחוק אותו.

הא' שלו: אני רואה "נימול" כדבר המביע את העניין. אם לא תסומן תנועת השורק, הרי זה קרוב יותר מדי ל"נימול", שיש לו משמעות אחרת. אולי נאמר מעניין נמלה "נַמְלָה" או "נַמְלֵת".

הא' רבין: אסור לנו להיגרר לשיקולים כאלה. אומרים: לחולה זה יש "נימול". זה לא יופיע בשום משפט, שאפשר לכלכל בו את המונח עם מונח אחר. הנימול הוא מונח רפואי.

הא' שלי: אל נבטל דבר שיש במציאות. אם יכתבו שיש לו נימול - יבינו. אני מחפש משקל אחר למלה זו.

הא' בן-חיים: איך נוהגים הרופאים?

ד"ר בר-און: השימוש הוא בדיבור. כאשר מציגים חולה לפני חברים אחרים, אומרים: החולה סובל גם מנימול. יש לו תחושת נימול. הדברים נכתבים בצורה כזו.

הא' אבן-שושן: אציע תיקון קל: נמלול כמו "תכנון".

הא' בן-חיים: על השורש נמל יש הסכמה.

הא' שבטיאל: אולי נמלת?

השורש "נמל" נתקבל

הא' בן-חיים: אני מציע, שלא המליאה תקבע את המשקל. נשאל את הוועדה על שינוי המשקל.

הא' בלאו: אני מציע, שנצביע על "נימול". אם לא יתקבל המונח, נחזיר אותו לוועדה.

הא' בן-חיים: אפשר שיש הצעות כמו 'נמלול', 'נמל', 'נמולת'. רציתי להציע 'נמלון', אבל אני חוזר כי מהצעה זו.

6	בעד נימול הצביעו
8	בעד נמלול
1	בעד נמולת
1	בעד המלה נמל

הא' מלמד: הרופאים משתמשים ב'נימול'.

הא' בן-חיים: עומדות שתי הצעות: האחת 'נימול', שקיבלה 6 קולות, והשנייה 'נמלול', שקיבלה 8 קולות. נצטרך לשאול את הרופאים, אם הם מוכנים לשנות את המושג. ההחלטה היא נמלול. ביקשתי להביא את המונח לידיעת הרופאים ולשמוע את דעתם.

ד"ר בר-און: המרחק בין 'נימול' ו'נמלול' אינו גדול. נבלע זאת.

הא' מירסקי: לעניין dehydration הוצע כאן המונח ציחיון. מה הפסול ב'ציחיות' שהוצע קודם לכן? מה טעם בהמרה של המונח? במה עדיף שורש 'צחה' משורש 'צחח'?

הא' בן-חיים: לא היה פסול ב'ציחיות'. אמרו, שמוטב להשתמש במלה קרובה לה.

ד"ר בר-און: המונח 'ציחיות' נוהג יותר מאשר 'ציחיון'.

הא' מירסקי: השם 'ציחיון' אינו מצוי אלא בפיוט. האם צריך לדחוק את המלה 'ציחיות', שהיא שגורה בפי אנשים? אין כל צורך להכניס שם חדש ומשקל חדש. דבר זה יש בו חסרון כללי. יש כאן דחייה של מלים מקובלות ומשקלים מקובלים, שהם הנותנים את האופי ללשון ובמקומם מכניסים משקלים חדשים. זה שינוי פני הלשון.

הא' בן-חיים: בוועדה הוצע 'ציחיות'. כאשר הגיעו הדברים לוועד המינוח, אמרו חברים ש'ציחיות' משתמעת לשתי פנים: צחות לשון מצד אחד, וחוסר מים ויובש מצד שני. מכאן באה ההצעה 'ציחיון'. אפשר להחזיר את המונח 'ציחיות'.

הא' שלי: הבינתי, שזו הוצאת המים, ולא חוסר טבעי של מים.

ד"ר בר-און: זוהי התייבשות הן בגלל היעדר שתייה מספקת, הן כעקבות אבדן נוזלים בגלל הזעה, שלשול או הטלת שתן מרובה.

הא' שלי: זה מעלה יותר את המלה 'צינום', הוצאת מים שהיו.

הא' בן-חיים: בכימיה זו נטילת מים. הכוונה היא להתייבשות הגוף בגלל חוסר נוזלים. הגוף נעשה חסר מים.

ד"ר בר-און: הרופאים משתמשים במלה "צחיחות".

הא' צרפתי: למה לא חשבו על מלה משורש "יבש"?

הגב' בהט: הייתה הצעה, "התייבשות".

הא' בן-חיים: אפשר שלא לקבל את דעת ועד המינוח.

הא' שלו: מה שמקובל זמן רב לעניין תופעה זו, שהיא באמת התייבשות - זה מובן כתנאי הארץ. קרו אסונות רבים בגלל התייבשות.

הא' איתן: לפני שנים היה דיון על אותו מונח לועזי בתחום ייצור המזון. אין זה דומה לעניין של פירות מיובשים. זו דרגה גבוהה הרבה יותר של הוצאת מים. עלינו להביא בחשבון את השימוש של המונח בכימיה ובתעשיית מזון, ששם יש להבדיל בין יובש לבין dehydration. לכן צריך להימנע כאן מן השורש "יבש".

הא' בן-חיים: זה ניגודו של רוויה, של עודף מים.

הא' שבטיאל: התרגום הוא "שלחין". אם אנו מעוניינים בחידוש, אולי אפשר למצוא מלשון זה. ואם לא - נשתמש במונח שהשתמשו בו עד היום - "איבוד נוזלים", "התייבשות".

הא' ברוידא: ודאי, השימוש הרגיל, הפרימיטיבי במקצת, הוא "התייבש". אך במונחי הרפואה אולי יש לדייק יותר. דומני כי הכיוון לשורש צחה נכון הוא. אני שואל את ד"ר בר-און: האם יש לכם צורך גם במלה, המתארת את מצבו של אדם, וכוונתי לשם-תואר לאדם?

ד"ר בר-און: אנו זקוקים לזה - צחית.

הא' ברוידא: "צחית" מעלה על הדעת את האדמה הצחיחה - ואדם "צחית" הוא עניין אחר. יש במקורות צורה "צחיות", "צחיותא". השורש הנכון הוא צחה, יהיה אדם "צחוי" או "צחי".

הא' בן-חיים: יש הצעה של הוועדה ותיקון של ההצעה. נחליט עכשיו על השורש צחה או צחח?

הא' מדן: עובדה היא ש"צחיחות" מצויה בשימוש.

ישיבות המליאה

- 9 בעד השורש צחח הצביעו
- 7 בעד השורש צחה

השורש "צחח" - נתקבל

הא' בן-חיים: עכשיו אנו באים לצורה.

הא' מירסקי: השורש "צחח" - האם יש שם אחר מלבד "צחיחות"?

הא' בן-חיים: הוועדה הציעה "צחיחות". לא שמעתי מישהו מערער על המשקל.

- 12 בעד המונח צחיחות הצביעו

המונח "צחיחות" נתקבל.

הא' בן-חיים: משקבעו את השורש "צחח", אפשר לשאול, מה יהיה דין הפועל. מה תהיה צורת הפועל?

הא' איתן: בוועד המינוח ניתן גם שם לתהליך ולגרימתו, "הצחיה".

הא' מדין: לעניין הרפואי אין צורך בתהליך.

הא' איתן: השלשול מצחיח את גוף התינוק.

הא' בן-חיים: הפועל הוא "הצחיח".

ד"ר בר-און: הרופאים זקוקים ל"צחיחות".

הא' בן-חיים: נקבע צחיחות למונח הרפואי, נקבע הפועל "הצחחה" ושם-התואר צחיח.

הא' שלי: מהי "פעימה מוקדמת" ומהי "פעימה יתרה", שהוצעו לתרגום?

ד"ר בר-און: שני המצבים נכונים. לפעמים פעימה שהיא על פי הרוכ מוקדמת - אינה יתרה. לפעמים כאשר היא יתרה, היא גם מוקדמת. הדופק הרגיל הוא בקצב מסודר. קצב זה נקבע על ידי קוצב חשמלי בתוך שריר הלב. פעמים מתעורר מוקד אחר, שיכול להיות בעלייה או בחדרי הלב, והוא מקדים את הקצב התקין. כאשר הוא מופיע, הוא גורם לפעימה ודוחה את הפעימה הרגילה. אחר כך יבוא סדר הפעילות הרגיל. פעימה זו היא מוקדמת, אבל לא יתרה. לפעמים יש פעימה מוקדמת, שהיא גם יתרה; היא אינה מונעת את הקצב הקודם, הנורמלי.

הא' בלאו: האם אינך זקוק למונח אחד?

הא' ברוידא: האם "פעימת יתר" לא יחפוף את שני הדברים?

ד"ר בר-און: גם באנגלית יש שתי צורות.

הא' בלאו: אולי נוסיף את המונח האנגלי premature bit?

ד"ר בר-און: מכל מקום הפעימה היא מוקדמת.

הא' מירסקי: אילו היה מדובר בשמות שאנו מחדשים, היה לנו, מקום להיכנס לשאלה: האם נחוצים לנו שני מונחים חדשים? אלה אינם בגדר מונחים, אלה הם דברי תיאור, שהרופאים משתמשים בהם כדי להבדיל בין שני דברים. מה איכפת לנו; אם הם מדייקים?

הא' בן-חיים: אני מכין, שהרופאים לא יתנגדו להוסיף premature bit .

ד"ר בר-און: מכל מקום זה extrasystole . זו פעימה מוקדמת. פעמים שהיא יתרה.

הא' בן-חיים: במילון נותנים נקודה-פסיק (;) בין שתי מלים שהן לא זהות במשמעון.

הא' בלאו: הא' צרפתי הציע כמונח כולל את המלים - "פעימה חריגה", ואחר כך נחלק זאת לשתי משמעויות.

הא' בן-חיים: כלום רצוי לקבוע מונח כולל "פעימה חריגה", ואחר כך לתאר אותה לפי העניין?

ד"ר בר-און: זהו הפירוש המילולי של המונח הלועזי. אני מוכן לקבל את ההצעה למונח כולל ולפרטו, אבל אז אנו מכניסים שלושה מושגים.

הא' מירסקי: אני מתנגד לשיטה של תרגומי מלים. אנו קוראים שם לדבר. מה איכפת לנו מה אומרים הלועזים? אם ד"ר בר-און מסביר את המונח ואומר: אנו רוצים לקרוא לו כן - מה טוב לנו מזה? למה לנו להביא מלה לועזית ולומר: עדיין לא יצאנו ידי חובת תרגום המלה הלועזית?

הא' בן-חיים: המושג הכולל הוא extrasystole ולא מצאו לו מונח. השאלה היא, אם אתם זקוקים למונח כללי לעניין זה.

הא' ברוידא: האם כשאתה אומר "פעימה יתרה", פירוש הדבר, שיש פעימה נוספת? האם המונח "פעימה חריגה" יכול לכלול את שתי האפשרויות: גם את עניין קצב הפעימות ומספרן וגם את עניין הזמן?

ד"ר בר-און: מכל מקום הפעימה החריגה היא מוקדמת. אני מוכן להסתפק במונח "פעימה מוקדמת". אני מקווה, שאני מכוון לדעת חברי.

הא' בן-חיים: הסיכום הוא: הואיל ויש כאן מלים עבריות פשוטות כמו "מוקדמת" "יתרה", "חריגה", הריני מציע, שוועדת הרופאים תשקול את הדברים שנאמרו כאן, ותבחר את המלה הרצויה לרופאים.

הא' מירסקי: "חריגה" פשוט כל כך כמו "מוקדמת" ו"יתרה".

הא' בלאו: אני מתנגד למונח "סימנן" לתרגום symptom מנימוקים דומים למה שהעלה מר מירסקי לגבי מושג אחר. גם כאן אנו יכולים להבחין בין "אות" ו"סימן" מדוע לא נשתמש ב"אות" ו"סימן", האחד ל- sign והאחר ל- symptom?

הגב' בהט: הוועדה הציעה "סימן", וכך גם נאמר בהודעת הסיכום. הוועד החליט שלא לבדל "סימן" מ"אות" symptom יהיה גם "סימן" וגם "אות", ואילו sign יהיה סימנן.

ד"ר בר-און: symptom זו תלונה של חולה על סבלו, בעוד sign זה ממצא שנמצא בבדיקה. צליעה או גירוד - זה סימפטום; רחש בלב, זה sign. הסכמנו בוועדה לקרוא ל- sign - "אות". שאלתי חברים רבים, והם אמרו שזה לא יתקבל. sign יישאר "סימן". לכן היה חשוב למצוא מלה חדשה ל- symptom. סימנן נשמע מונח יפה, ואפשר לקבל אותו. "תסמונת" זה כלל הסימנים. הוועדה קיבלה "אות" ו"סימן". "אות" אינו מקובל על הרופאים".

הא' בלאו: האם יהיו קשיים לעשות את ההפך: להניח את הסימן בשביל sign, ולהעביר את "אות" ל- symptom?

הגב' בהט: מצאנו "סימפטום פרידמן". יהיה מוזר לקרוא לכך "אות פרידמן".

הא' בן-חיים: שמענו את ההסבר, מה הביא את הוועד לשנות את המונח ל"סימנן".

הא' איתן: נראה, שבישיבת ועד המינוח טעינו. חשבנו, ש-syndrome הוא כלל הסימפטומים. מאחר ש"תסמונת" מקובל לעניין syndrome, רצינו למצוא שם קיבוץ מאותו שורש. אם אין קשר בין syndrome ובין symptom, מדוע לא נאמר "סימפטום"? אז לא ידענו שהקשר הוא דווקא בין sign ובין syndrome ולא בין symptom לבין syndrome.

ד"ר בר-און: אנו משתמשים לפעמים במושג "תלונה".

הא' שבטיאל: אני זוכר שני מקומות בלשון חכמים, שנאמר "סימן": "סימן לווסת - כאב מעיים". זהו syndrome.

הא' מירסקי: אני מתנגד ל"סימנן", ולא רק משום שהוא חדש. אם כי זה גם טעם שבביל להתנגד. אנו יודעים, שכל הקלקולים והתקלות יוצאים ממלים חדשות. אם רק ייודע בעיר, שיש מלה "סימנן" - לא יישאר "סימן". מלבד זאת המלה "אות" משמשת לשם "סימפטום", כמו "אות מבשר", זהו ה"סימפטום". למה לנו לעקור מלים, שהן מפורשות במקרא. יש לשאול את הרופאים, אם לא ייתכן לקיים את ה"אות" לעניין symptom. כל הדברים האלה הם עניין של הרגל אם אנו מסכימים, שאות זה symptom, הכול יבוא על מקומו בשלום.

הא' בן-חיים: יש שלוש הצעות: סימנן, סימפטום, אות. "סימן" אינו בא בחשבון לעניין זה.

הגב' בהט: הוועדה החליטה בכיוון הפוך על "אות".

הא' רבין: האם יירשם, שהחולה נתן 10 אותות?

ד"ר בר-און: בוועדה אמרנו את ההפך ממה שהועלה כאן: symptom - סימן; sign - אות. נשאלו חברים, והם אמרו, כי סימן יישאר "סימן". הבעיה הייתה למצוא מלה חדשה ל-symptom.

הא' בן-חיים: אמרת, ש"תסמונת" זוהי מערכת של סימנים. זוהי מלה ידועה שנים הרבה. על "סימן" ו"תסמונת" אין ויכוח. הוויכוח הוא על symptom.

הא' בלאו: גם בלשונות לעז המלה symptom משמשת בדיבור רגיל, וגם לעניין סימן. רק בלשון הרופאים יש הבחנה בין השניים.

הצבעה

8	בעד "סימנן" הצביעו
5	בעד "אות"
5	בעד "סימפטום"

הא' בן-חיים: אפשר לכתוב "סימפטום" ו"סימנן" או להחליט על אחת משתי המלים האלה.

ד"ר בר-און: נקיים את שני המונחים.

הא' צרפתי: היה היגיון לאשר "סימפטום" ו"אות", אבל אין היגיון ל"סימפטום" ו"סימנן".

הא' בלאו: בחרנו בין שלושה מונחים. עכשיו צריך לבחור בין שתי אפשרויות: "סימפטום" לבד או "סימפטום" וגם "סימנן".

הא' בן-חיים: יש אפשרות בחירה בין "סימפוטום" ל"סימנון", או ששני המונחים יופיעו יחד.

הא' בלאו: זו מלה לועזית בין-לאומית.

ההצעה שיהיו שני מונחים נדחתה ברוב	
בעד המלה סימפוטום הצביעו	
10	(בהצבעה שמית)
8	בעד המלה סימנון

**המלה סימפוטום נתקבלה
רשימת מונחי הרפואה אושרה**

ו. הא' שלי: אני מבקש את המליאה להקדיש עוד זמן מה לאחד ממונחי המשפט הדרוש לנו כיום מבחינה מעשית של החקיקה וראוי שלא לדחות את הדיון בו לחצי שנה, והוא המונח "אינטרס", "אינטרסים".

המלה "אינטרס" יוצאת לכמה טעמים גם בלשונות נכר, אבל בתרגומה המקובל בעברית - "עניין" - ריבויים גדול וקשה יותר ומטיל ערבוביה בלשון החוק המחייב יתר דיוק וחד משמעיות. בביטויים כמו "הדבר מעורר עניין בציבור" או "הדבר מעניין מאוד" - עניינו (כלומר פירושו) גירוי רגשי, סקרנות. "בעניין זה יש מחלוקת" - פירושו בפרשה זו, בסוגיה זו. ואילו בביטויים כגון "לפלוגי יש עניין בדבר" או "הוא מעוניין" שוב אינך יודע מה משמעו - האם זה עניין מופשט, רגשי או עניין מוחשי, חומרי, הווה או עתיד, מעין תביעה או זכות.

כשאומרים "ארצות הברית יש לה אינטרסים במזרח התיכון" - אין פירושו עניינים של רגשות וסקרנות בלבד, אלא תועלת ממשית, קרובה או רחוקה, ישירה או עקיפה, דבר שהוא פחות מזכות חוקית, הניתנת לתביעה משפטית, אבל זיקה מיוחדת במינה, המזכה לכעין "חזקה" שסופה עשויה להיות לנכס חומרי. ואם החוק פוסל חבר במועצה מהשתתף בהצבעה על איסור חוזה, שעושה המועצה עם קבלן, משום שנמצא שאותו חבר הוא "מעוניין" - פירושו עניין מוחשי, חומרי ברור של עצמו או של אדם הקרוב לו. בחיי המסחר והכלכלה יש עניינים ואינטרסים, שכמוהם זכות בנכס, זכות קניינית, הניתנת לעתים גם להעברה במחיר.

הא' בלאו: זה לא דומה לאינטרס של מעצמה מסוימת.

הא' שלי: הצד השווה שבהם הוא שה"אינטרס" ממשי וחומרי, לא מופשט ורגשי.

היו בוועדה הצעות שונות: זיקה ב... זיקות ב... (להבדיל מזיקה ל... כלומר יחס), נגיעה, נוגעות, עניין. הוועדה החליטה להציע למליאה זיקה ב... או זיקות ב... לארצות הברית יש לא רק זיקה לישראל אלא גם זיקות או זיקויות בישראל כאחת ממדינות המזרח התיכון.

הא' בלאו: נדמה לי, שלמונח הלועזי "אינטרס" יש הוראות הרבה נוסף על ההוראה המצומצמת. מר שלי הזכיר שתי הוראות שהן כלל וכלל לא שוות. מה שהוא

ציין לגבי מעצמה, שאין לה זכויות באזור מסוים - זה דומה ל"זיקה", ואילו מה שהוא אמר לגבי מועצת עיר, שצריך לפסול חבר כי הוא מעוניין, זו "נגיעה בדבר", ולא עניין של זיקה. אני חושב, שבדרך זו נצטרך לפלג את הדברים שוב ושוב, והתוצאה תהיה, שהקהל יערכב את הדברים, כי נקודת המוצא של הקהל היא המלה הלועזית, "אינטרס". הצעתי היא להסתפק במלה "עניין", ויבינו זאת לפי ההקשר.

הא' מיקם: אני חושב שהמונח "נגיעה, נגיעות" הוא טוב וכשר לחלוטין. למה יהא דווקא הריבוי פסול? אם יש פסול בריבוי, הרי יש פסול גם ביחיד. אשר למונח "זיקה ב-" חוששני, שמי שרגיל אצל "זיקה ל-" לא ידע להבחין בין זה לבין "זיקה ב-".

הא' ברוידא: בדרך כלל אין כל חשש, לדעתי, שמלה יהיו לה מובנים שונים. יש בכל לשון מלים, שיש להן שבעה מובנים. הקושי הוא כאשר הדברים הם קרובים. כאשר אדם אומר "אני מעוניין בדבר", הרי יש לו התעניינות; וכשאדם אומר "יש לי אינטרס בחברת נפט מסוימת", הכוונה לזיקה כלכלית. אם יש לאנגליה אינטרס בסודאן, אין הכוונה להתעניינות סתם - יש לה אינטרס ממשי. ובעברית הרי יש מקום לטעות: "יש בספר עניין" - כלום הכוונה להתעניינות או לעניין מן העניינים המצויים בספר? "יש לו עניין בחברת נפט" - כלום הכוונה להתעניינות סתם או לאינטרס כספי? יש מקום לנסות ולהבחין. והרי המונחים "זיקה" מכאן ו"נגיעה" מכאן. אבל אדם הנוגע בדבר - יש בכך כבר משום הבעת דעה והערכה על האדם, וזה יותר מדי לגבי "אינטרס". ומצד אחר זיקה היא עניין של שייכות וקרבה והיזקקות. אך אם יש לאנגליה אינטרס בסודאן, אין פירוש הדבר, שיש לה כל הדברים האלה. בדומה ללשונות אחרות אין להינתק בעברית, לדעתי, מזהות השרשים בפנים שונות של ה"אינטרס". מעניין לעניין אני חוזר לאותו עניין. אך בלי להינתק מן השרוש, אפשר לגוון את המשקל. אני מציע להידרש ל"מענית" ("מענית שדה"), שאינה עמוסה מובנים, ולומר, כי לאיש זה יש "מענית" בכנק, ולאנגליה יש "מענית" בסודאן.

הא' מלמד: במקום "נגיעה בדבר" אני מציע "נגיעת דבר", "נגיעות דברים".

הא' אבן-שושן: אני רואה, שהכול דשים במלה "עניין" בכל שימוש עשרות פעמים, ואיני יודע מדוע כדאי לחדש מונח נוסף. הלא גם המלה "אינטרס" עמוסה הוראות שונות, מדוע לא נשתמש במלה "עניין"? בכל משפט שמופיעה בו באופן טבעי המלה "אינטרס", ניתן לתרגם אותה ע"י המלה "עניין" בצורתיה השונות: אני מעוניין בזה, אמריקה מעוניינת במזרח-התיכון, יש לי עניין בזה, הספר מעניין. אני מציע אפוא ש"אינטרס" יהיה "עניין" בכל השימושים.

הא' בן-חיים: אתה פוסל עדותו של אדם, משום שיש לו עניין בזה? אתה פוסל, כי יש לו נגיעה לעניין.

הא' שלי: יש מודעות בעיתונות המשפטית, שאם נפטר אדם והניח אחריו עיזבון,

מודיעים בציבור, שכל מי שמעוניין יכול לבוא ולהתנגד לצו הירושה, אם הדבר נוגע לו באופן ממשי, כאשר יש לו זכות לנכס.

הא' הלקין: אותה טענה הוא יכול לטעון על interested.

הא' בן-חיים: אין לנו הצעות של הוועדה. ועד המינוח מעמיד לבחירה מספר מונחים.

הא' בלאו: יש שתי אפשרויות: האחת - שלא לפצל את ההוראה, אלא להמשיך להשתמש ב"עניין"; אפשרות אחרת היא - לחפש הוראה, כפי שהציע מר שלי או שהציעה הוועדה. ראשית, אני מציע שנצביע על בחירה בין "עניין" לבין אחד המונחים האחרים. אם יוכרע נגד "עניין", נתחיל להצביע על המונחים האחרים.

הא' מירסקי: הא' מיקם הצביע על "נגיעה בדבר". ב"נגיעה בדבר" אנו משתמשים למי שאינו אובייקטיבי. יש שימוש אחר ל"נגיעה". שמעתי זאת במובלע בתוך דברי מר שלי: זה נוגע לו, זה נוגע אליו. זה מצוי בספרות ובכתבים: מי שהדבר נוגע לו, או שיש לו נגיעה. זהו מה שמתבקש. יש להבדיל בין זה לבין מי שאינו אובייקטיבי, והוא נוגע בדבר. ההפרש הוא בשימוש.

הא' שבטיאל: אם אומרים "זיקה", כיצד לומר "אינטרסנט"? - "בעל זיקה" או "בן זיקה"?

הא' שלי: אני כותב "בעלי זיקה".

הא' שבטיאל: אתה פוסל את "נוגע בדבר" כמושג רגיל?

הא' בן-חיים: תסכימו שהמונח הוא כללי וחשוב. אני מסופק אם נוכל היום להוציא מתחת ידנו הלכה מבוררת. לאחר שביררנו ושמענו כל-כך הרבה דעות שונות, קשה להגיע פתאום להחלטה. העניין חיכה זמן רב כל כך להכרעת המליאה, מוטב שיחכה לישיבה הבאה, ולא נבוא להחליט בשעה כה מאוחרת על מלה חשובה כל כך.